

2.1 Šeima ir artimieji

Šeima yra pirmoji bendruomenė ir artimiausia erdvė, su kuria susiduria tik gimęs žmogus. Jau žinote, kad nuo seno šeimos gyvenimas buvo lyginamas su bičių, nes šių padarėlių, kaip ir žmonių, pasaulyje labai svarbu turėti gerą ir stiprią šeimą. Bitė yra bendruomeninis šeimoje gyvenantis gyvis, be savo šeimos ji negali išlikti. Bitei šeima, kaip ir šeimai bitė, gyvybiškai svarbi. **O kaip žmogus? Ar be šeimos, artimųjų, kitų žmonių pagalbos žmogus pajėgia išgyventi? Ką žmogui reiškia šeima? O žmogus šeimai? Kodėl svarbu puoselėti darnius šeimos santykius? Kartu ieškokime atsakymo.**

1 užduotis. Sugalvokite ar iš žodžių sąrašo pasirinkite ir į mąstymo žemėlapij įrašykite 8-10 žodžių, kurie, jūsų manymu, labiausiai siejasi su šeima.

Žodžių sąrašas:

giminystė, meilė, rūpestis, globa, bendrumas, darnumas, barniai, melas, neapykanta, artumas, meilumas, nuoširdumas, netikrumas, gerumas, abejingumas, santūrumas, nedarna, netvarka, draugystė, išdavystė, apsimetimas, kenkimas, pagalba, saugumas, netikrumas, bičiulystė, atvirumas, kantrybė, vienišumas.

Šeima

2.1 Šeima ir artimieji

 2 uždutis. Perskaitykite pateiktas lietuvių patarles ir pažymėkite, kuriose kalbama apie šeimą ir šeimos santykius. Bendradarbiaudami aptarkite jų reikšmes. Kaip manote, ar šiose patarlėse atskleista išmintis aktuali ir šiuolaikinėje šeimoje? Kodėl?

1. Iš mažos gilės išauga didelis ąžuolas.
2. Kas tėvų neklauso, valgo duoną sausą.
3. Kokius kas išaugina vaikus, tokiais ir džiaugsis.
4. Bitės saldus medus, bet sunkus darbas.
5. Nesidžiauk radęs, neverk pametęs.
6. Nevyk Dievo į medį, nes paskui ir su pyragais neišprašysi.
7. Lenk medį, kol jaunas, mokyk vaiką, kol mažas.
8. Giliau į mišką, daugiau medžių.
9. Savo ydas svarstyk, o artimo pamiršk.
10. Duoda – imk, muša – bėk.
11. Ir bitelė savo namelius gina.
12. Vaikai – vargai, bet ir džiaugsmą atneša.
13. Gerbk tėvą, mylėk Dievą.
14. Obuolys nuo obels netoli ritasi.
15. Mano vaikai – vienos rankos pirštai.

Aiškindamiesi patarlių reikšmes, ieškodami atitikmenų kitose kalbose, galite remtis elektroniniu patarlių ir priežodžių sąvadu (žr. *Naudingos nuorodos: Lietuvių patarlės ir priežodžiai*).

3 uždutis. Pasirinkite 2–3 patarles apie šeimą ir bendradarbiaudami raštu paaiškinkite, kaip suprantate jų reikšmes. Raskite ir užrašykite panašių savo šalies patarlių.

Patarlė

Paaiškinimas

Panašios reikšmės patarlė

Patarlių reikšmė

Patarlė

Paaiškinimas

**Panašios reikšmės kitos
tautos patarlės**

2.1 Šeima ir artimieji

4 uždutis. Perskaitykite literatūros tyrinėtojos Viktorijos Daujotytės tekstą ir pasirinktu būdu bendradarbiaudami atsakykite į klausimus, atlikite uždutis.

Viktorija Daujotytė-Pakerienė.
K. Vanago ir V. Skaraičio nuotrauka

- Skaitydami pasibraukite svarbias mintis.
- Pabraukite nesuprantamus žodžius. Jų reikšmes pasitikrinkite žodyne, išsiaiškinkite su mokytoju.

„Ką radau pirmiausia, dar gulėdamas lopšyje ar tik ką iš jo išsiropštes? Radau savo artimuosius: motiną, tėvą, brolius ir seseris, senelę ir senelį. Paskui radau artimus daiktus: lopšį, žaislus, tėvų namą, šunį, vartelius, tvorą, medį ir akmenį.“ Tad ir pakalbėkime apie artimuosius. Pirmiausia susipažįstame su tais, kurie yra arčiausiai mūsų. Kūdikis greit išskiria iš kitų motinos veidą, daugybę kartų prie jo pasilenkiantį, rankas, kurios jam teikia malonius pojūčius: paliečia, paglosto, pakelia, priglaudžia, pamaitina. Nusišypso tėvui, ištiesia į jį rankas – tai didžiausio pasitikėjimo ženklai. Jei žmogaus gyvenimas klostosi normaliai (nepaliktas, neatskirtas, neatiduotas, neužmirštas), tų pasitikėjimo artimaisiais ženklų gausėja <...>. Artimieji – tai kiti, bet kiti, kurie yra tavyje, o tu esi juose. Neįmanoma atskirti, kur baigiasi mano „aš“ ir prasideda „kitas“, artimas žmogus, su kuriuo esi siejamas giminytės, bičiulytės, prisirišimo, meilės. Kai dėl kokių nors priežasčių tie ryšiai yra pažeidžiami, žmogus kenčia, kai nutraukiami – ištinka skaudžios dramos.

Artimuosius <...> žmogus gauna gimdamas, jų nepasirenka. Kaip daug kas pasaulyje, taip ir giminės nėra lygiai paskirstyti, kad visi turėtume motiną ir tėvą, seserį ir brolių, močiutę ir senelį, tetų ir dėdžių. Bet retai būna taip, kad neturėtume nieko. Artimieji gali atstoti vienas kitą, pavaduoti: vyresnė sesuo ar močiutė – motiną, brolis ar senelis – tėvą, motina – vyresnę seserį. Tradiciškai lietuviai būdavo iš gausių šeimų, ir šeimyniniai santykiai žmonių buvo branginami, saugomi. Įsiklausykime į savo tautosaką – kiek čia gerų žodžių motulei ir tėveliui, seselei ir broleliui. <...> O močiutės? <...> Tyliai pagalvokime apie savo senoles – kiek šviesiausių gijų su jomis riša mūsų vaikystę.

<...> Santarvė su artimaisiais yra kiekvieno mūsų stiprybės versmė. Jei žmogui saugu ir gera savo namuose, su savo artimaisiais, tai saugumo ir gerumo jausmą jis perduoda visuomenei. Kuo daugiau ramių, sugyvenančių, saugių žmonių, tuo saugesnė, stipresnė visuomenė. Tiesiausias žmogaus žmoniškėjimo kelias prasideda šeimoje, nuo santykių su pačiais artimaisiais. Taip, artimieji – tai pirmiausia šeima, kur žmogus pereina natūralias brandos pakopas: nuo vaiko iki motinos ar tėvo, iki senelio ar senelės. Šeima – pirmoji socialinė ir moralinė duotybė ir pirmoji žmogaus laisvės ir atsakomybės sąlyga. Vaikas neturi jaustis šeimoje tik priklausomas. Jis turi jaustis laisvas ir atsakingas, lyg būtų pats ją pasirinkęs ir kuriantis. Tik taip žmogus ruošiasi savo paties šeimai. Iškalbūs šiuo požiūriu yra lietuviški posakiai: kuria šeimą, sukūrė šeimą. Ir kitos žmonių santykių formos yra kūrybiškos, veikiamos lyg ir priešingų, bet kartu vieningų jėgų: išmonės ir kantrybės. <...> Kuo daugiau artimų žmonių, tuo esi turtingesnis, bet tuo labiau – ir atsakingesnis.

2.1 Šeima ir artimieji

Klausimai ir užduotys

1. Ką pirmiausia randa gimęs žmogus?
2. Kas yra *artimieji*? Kokie ryšiai žmogų sieja su artimaisiais?
3. Pasvarstykite, kas nutinka, kai ryšiai su artimaisiais sutrinka?
4. Kur prasideda tiesiausias žmoniškėjimo kelias? Kaip autorė apibrėžia šeimą?
5. Kaip šeimoje turėtų jaustis vaikas?
6. Užbaikite sakinį: *Kuo daugiau artimų žmonių, tuo...*
7. Tekste pažymėkite giminystės ryšius reiškiančius žodžius (pvz., *tėvas*).
8. Kodėl svarbu palaikyti darnius santykius su artimaisiais?
9. Pasvarstykite, koku tikslu parašytas šis tekstas (apie tikslus žr. 1.1 pamokoje).
10. Suformuluokite pagrindinę teksto mintį.

5 užduotis. Įsivaizduokite, kad šį tekstą turite papasakoti jo neskaičiusiam žmogui. Bendradarbiaudami 3–5 sakiniais vienas kitam atpasakokite tekstą.

6 užduotis. Remdamiesi savo asmenine patirtimi ir skaitytu tekstu, užbaikite sakinius.

Žmogui šeima yra...

Žmogus šeimai yra..

Puoselėti darnius šeimos santykius svarbu, nes...

Rašymui

A series of 18 horizontal lines providing a template for writing.